

hoc proposito resiliendi¹. Cf. Clem. VIII. 26. Maji 1593 „Sanctissimus“ (in Bullar. inter Const. Urb. VIII.).

In hunc finem confer propositionem 18. Nov. 1682 ab Innoc. XI. damnatam: „Scientia ex confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione et gravamine poenitentis, nisi aliud multo gravius ex non-usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.“ — Ergo non licet uti confessionis notitiâ cum ullo gravamine poenitentis, etsi ex non-usu malum longe majus, imo maximum, sequatur; neque — ut expresse addit S. Inquisitio — ulla proprie revelatio requiritur, ut notitiâ confessionis usus illicitus evadat.

Si vero neque ullum revelationis periculum, neque ullum gravamen poenitentis sequitur: notitiâ sacramentalis usus non est illicitus, e. g. poenitenti se benevolum exhibere, pro eo orare, directionem spiritualem aliorum addiscere, *in genere* ex notitiâ confessionum in concionibus directionem sumere, sed caute et citra omne periculum vel scandalum.

Neque propter sigillum impeditur confessarius, quominus utatur notitiâ aliunde habitâ contra poenitentem. Sed ut evitet omnem suspicionem et scandalum, expedit, vel necessarium erit, poenitentem de hac ipsa re monere, ne putet, agi cum sigilli violatione.

469 10. Loqui cum poenitente in proxima confessione de materia priorum confessionum, non censetur esse contra sigillum: at ne id quidem *sine causa* fieri debet; aliter id ipsum grave esse potest poenitenti. — Imo post absolutionem datam, antequam poenitens recessit a confessario sive e confessionali, si quae dicenda occurrunt, sine sigilli laesione dici possunt, quia sacramentale iudicium moraliter adhuc perdurat.

11. Sigilli obligatio quum sit in solum favorem poenitentis, ipse isque solus ejus obligationem remittere aut relaxare potest: sed licentia omnino *libere data*, nullatenus ne per reverentiam quidem quasi extorta et sic roganti data, esse debet, ut sine sigilli violatione loqui possim.

Quando igitur licentiam prorsus libere dedit poenitens, relate ad complices aliosque *sigilli* obligatio nulla est: attamen communis caritatis et justitiae lex, ne v. g. fama aliena laedatur, prorsus adhuc subsistere potest, atque eo gravior, quo facilius suspicio violati secreti sacramentalis sacramento odium creet.

12. Quaeritur etiam, num et quando sigilli violatio committatur, si dicat confessarius, se peccatum grave religiosi hujus et illius ordinis audi-

¹ Idem dic de parcho, qui secum constituerat, Titiam assumere pro ancilla sed postea ex ejus confessione audit, eam esse ex delicto gravidam. Haec ratio esse nequit, cur etiam invitam nunc respuat; sed illi in confessione declarare debet, ut sponte desistat a munere ancillae apud se, alioquin ipsam absolutionis incapacem esse. At si nolit acquiescere, tunc tantum propositum mutare potest, si aliam causam, seu causam extra confessionem notam, detegit.

Similiter, qui (casu) audiverit propriam uxorem confitentem crimen, ex quo pateat, matrimonium fuisse et esse invalidum, eam tamen pro uxore habere et matrimonialiter cum ea vivere debet. Nam si de impedimento ecclesiastico agitur — hoc tum potius cessare debet, ita ut matrimonium validum nunc fieri possit *tacito*, si opus est, utriusque conjugis consensu. Si vero fingas casum, quo agatur de impedimento indispensabili, Deus utique censendus est concedere supremo suo dominio potestatem in putativam illam conjugem, donec alia via per ipsam mulierem aut complicem matrimonii nullitas patescat.

visse. Qua in re ut iudicium rectum feratur, videndum est 1) utrum ex natura peccati, quod narratur, aliqua ordinis diffamatio sequatur necne; 2) coram quibus sermo instituat, siquidem inde multum pendet diffamatio; 3) num aut ex ipsa narratione aut ex adjunctis suspicio cadat in incolas paucarum domorum. Ex his omnibus concludi tandem debet, utrum gravis sigilli violatio sit, an levis, an nulla. Nullam esse, non ita facile accidit.

§ 2.

De obligatione corrigendi defectus in confessionibus exceptis commissos.

Circa hanc materiam praeter S. Alph. consuli merito possunt: Lugo *de poenit.*, Suarez *de poenit.*, Tamb. *meth. conf.*, Gobat tr. 7 cas. VI.

Quamquam commune est omnium, qui munus aliquod gerant, ut⁴⁷⁰ post munus gestum ea corrigere et emendare debeant, in quibus erraverint, atque ita aliis etiam sacramentis administratis ea obligatio ministro incumbere potest: tamen, quae alias ad illam obligationem spectant, satis intelliguntur, modo ad ea, quae de repetendis sacramentis dicta sunt, attendas; sed in sacramento poenitentiae, in quo propter diversa confessarii officia facilius et gravius errari potest, quaedam monita de praecipuis erroribus emendandis exponantur oportet.

Verum antea opus est, distinctio diversorum defectuum attendatur.

1. Defectus vel error committi potest *circa substantiam* sacramenti, aut *circa sacramenti accidentia*.

Ad substantiam pertinet *valida absolutio*. Ad accidentia pertinent tum ea, quae munera confessarii accessoria spectant ut medici, doctoris, tum quae muneris quidem principalis sunt, i. e. a confessario *ut iudice* fiunt, at in parte sacramenti non essentiali, sed integrali tantum, ut poenitentiae impositione.

2. Defectus commissi possunt *conjugi cum gravi damno* sive poenitenti sive alteri orituro, aut sine gravis damni periculo esse.

3. Defectus vel error accidere potest *ex gravi culpa* confessarii, aut *sine ejus culpa saltem gravi*. Quando scilicet culpa *gravis* abfuit, etsi non omnis negligentia et levis culpa, error tamen potius inter *inculpabiles* numeratur, quam inter *culpabiles*, quia plene voluntarius non erat.

4. Defectus vel error potest aut *positive* committi, i. e. aliquid agendo, aut *negative*, i. e. silendo seu omittendo id, quod agendum erat.

Quibus praenotatis, haec statuenda sunt principia:

I. Error utcumque commissus *circa valorem* sacramenti reparandus est ex justitia et secundum regulas justitiae.

II. Error *circa accidentia* commissus *positive*, item ex justitia reparari debet et secundum justitiae regulas.

III. Error *circa accidentia* commissus *negative*, ex caritate reparandus est, sive culpabiliter sive inculpabiliter commissus est, quamquam pro graviore culpa graviore etiam obligatione secundum caritatis regulas.

471 **Explicatio.** Ad I. 1. Dicitur „*ex justitia*“. Nam confessarius quilibet, etsi non teneatur ex justitia confessiones excipere: si tamen iudicium sacramentale *inceptit*, ex quasi-contractu atque ex justitia erga poenitentem tenetur inceptum iudicium saltem essentialiter recte complere.

2. Dicitur „*secundum regulas justitiae*“, i. e. si errando graviter peccavit, a defectu reparando non excusatur propter incommodum grave, quod ipsi subeundum sit, nisi forte hoc incommodum *multum* excedat damna et pericula poenitenti exorta: si vero errando graviter non peccavit, causam damni pro poenitente oriundi auferre damnumque reparare debet quidem, si facere potest sine proprio damno relative gravi; alias excusatur, sicut ille, qui inculpabiliter causam damni temporalis posuit. Attamen si poenitens ex confessarii errore in gravi periculo salutis constitutus est, ut si ille moribundum¹ vel eum, qui ante mortem probabiliter non amplius confessurus sit, invalide absolvit, debet prorsus etiam cum suo damno relative gravi, vel pro adjunctis gravissimo, damnum praecavere: quum etiam sola caritas id fere exigat.

Hinc si quem non valide absolverim, maxime a gravibus peccatis, eumque post breve tempus obvium habeam, debeam illum tunc absolvere, idque sine ulla monitione, si supponere possim, eum interim peccatum aliquod grave non commisisse. — Num vero cum gravi meo incommodo eum quaerere debeam, pendet tum a periculo salutis, cui poenitens expositus fuerit, tum a culpa, quam commiserim; insuper cavendum est, ne quaerendo poenitentem sigillum sacramentale periculo exponam.

Si autem longius intervallum jam intercessit, absolutio danda non est, antequam poenitens monitus per dolorem denuo conceptum sese disposuerit. Monitionem autem hanc fieri, seu confessarium fateri coram poenitente illum suum errorem, licentiã praevis non petita, ex se non est contra sigillum; nam quilibet poenitens, sive venialia sive mortalia peccata confessus est, jus habet ad absolutionem rite accipiendam eamque habere vult, neque peccatorum exprobratio habetur, si confessarius hunc defectum manifestat. Si vero ex adjunctis pro manifestatione vel exprobratione gravis peccati in confessione auditi sumeretur, confessarius antea licentiam de rebus confessionis loquendi a poenitente petere deberet, innuendo agi de re, quae sine dubio gratissima et utilissima ipsi esset.

472 Ad II. 1. Quid hoc loco sit „*secundum regulas justitiae*“, desumi satis potest ex modo dictis in explicando principio I.

2. Sed quum accidentalis error multiplex esse possit: imprimis videri debet, cuinam ex actione confessarii damnum creatum sit, sive immineat, et quam grave illud damnum sit. Pro poenitente potest esse aut spirituale damnum ex falsa doctrina, potest esse temporale propter obligationem restitutionis et similia indebite imposita; pro aliis facilius temporale damnum in quaestionem venit; potest etiam agi de damno publico, vel de damno recti ordinis sive ex aliis causis orituro, sive ex mala legis humanae vel divinae interpretatione.

3. Si igitur cum gravi culpa confessarius defectum commisit — sit exempli causa grave damnum temporale, de quo agatur — damna exorta,

¹ Neque excusatio ex eo sumi potest, quod moribundus jam Viaticum sumpsit: nam probabile quidem est, sed nullatenus certum, hoc SS. Sacramentum gratiam justificantem homini in statu peccati versanti conferre.

quae jam aliter reparari nequeunt, suis expensis reparare confessarius debet, alia oritura debet praecavere. Quodsi gravis culpa confessarii aberat, damna ante defectum cognitum jam exorta, quae sine gravi damno confessarii non possint emendari, non tenetur reparare: damna oritura praecavere debet, aut etiam, quae jam illata sunt, reparare, modo possit sine suo damno vel incommodo relative gravi; quodsi hoc negligit ex gravi negligentia, gravis injustitiae ex tunc reus fit atque ita obnoxius iis damnis, quae non impedit. Igitur si indebite ad restitutionem obligavit, debet monere poenitentem, — petita licentiã loquendi — ut aut non exsequatur aut sibi compenset, si possit, restitutionem: modo, si error inculpabilis fuerit, id sine suo incommodo damno relative gravi facere valeat. Quod si, quum facere possit, ex gravi negligentia neglexerit: tenebitur postea ipse suis expensis damnum compensare, si monitus seu erroris retractatio ad damnum impediendum aut compensandum efficax amplius non fuerit. Sin post cognitum errorem confessarius monere jam nequit, aut monitio sive erroris retractatio inefficax putari debet: ipse ab omni onere liber manet. Si vero error ab initio graviter culpabilis fuit, confessarius, ut dixi supra, quocumque tandem modo efficere debet, ut damnificatus evadat indemnis.

4. Eadem damni reparandi obligatio est, sive poenitens, sive tertius⁴⁷³ quilibet damnum damnae periculum incurrit.

5. Quodsi damnum non videtur ita imminens esse, sed efficaciter reparari in subsequenti confessione potest, erroris retractionem tum demum fieri sufficit, praesertim si error inculpabilis erat. Onus enim saepe non adeo leve est, extra confessionem de materia confessionis loqui, tum confessario, qui, petita *et accepta* licentiã, facile aliquam confusionem subire debeat, tum poenitenti, cui ex sese aliquod gravamen sit, hunc sermonem a confessario institui. At in necessitate haec spernenda sunt, et, errore detecto, poenitenti utique non grave, sed commodissimum erit, falsitatem deductum esse.

6. Ad princip. II. revocandus est error confessarii, qui dixerit, non omnia gravia peccata in confessione esse accusanda; aliquid esse peccatum, quod non est, aut grave peccatum id, quod re ipsa leve est, etc.

Ad III. 1. Error in princip. III. notatus committitur, quando confessarius non docuit docenda, non monuit monenda, non interrogavit interroganda.

Cf. hac de re Gobat tr. 7 n. 298, Tamb. *meth. conf.* l. 3 cap. 8, Suarez *de poenit.* disp. 32 sect. 6, Lugo *de poenit.* disp. 22 n. 65 sqq.

Videlicet si in muniis *accessoriis* confessarius erravit nihil agendo seu *non-agendo*, quae agere debuit: haec agere debuit non tam *ex officio* suo, quam *occasione officii*, vel potius ex officio quidem, quod erga Deum habet, sed non ex officio, quod titulo justitiae et muneris *habitualiter* gerit erga homines. Nam erga eos obligationes illae accessoriae, quatenus obligationes officii seu quasi-justitiae sunt, sese non extendunt ultra ipsum actum confessionis. Ita Gobat l. c.

2. Inde consequitur, longe rarius ejusmodi defectus seu errores cor-⁴⁷⁴ rigi oportere extra confessionem, ad quam postea idem rediturus esse praevideatur. Potest tamen aliquando contingere, ut poenitens, nisi moneatur vel dedoceatur, damnum tam magnum, praecipue spirituale, incurrat, ut caritas omnino postulet defectus etiam negativi reparationem quam primum

atque extra confessionis tribunal faciendam. Ad quod tamen, si recte rem consideres, etiam alius, qui confessarius non fuerit, teneretur, si illam proximi necessitatem sciret. Quare confessario maxime propterea nunc monendi obligatio incumbit, quod confessio excepta ipsi illius necessitatis notitiam dedit: neque id tacendum est, paulo gravius legem caritatis tunc urgere, quando cum gravi culpa in ipsa confessione necessitatem poenitentis non sublevavit.

3. Poenitentiam sacramentalem non imposuisse, videri quidem potest defectus negative commissus: attamen quum id ad munus confessarii principale, quod ex quasi-justitia exercere aut complere debeat, recte referatur, ille defectus potius ex justitia reparari debet. At confessarius quum adeo grave damnum neque poenitenti, neque alteri intulerit, et ipse, poenitentiam in se assumptam, aliquatenus supplere possit, propter incommodum notabilius subeundum facilius excusabitur ab errore extra confessionem emendendo.

4. Aliquando ex adjunctis studiosum silentium considerari debet ut *positivus influxus* in poenitentem. Quare error sic commissus pro *positivo* haberi debet, et reparandus est secundum princip. II. V. Gobat ib. 299.

⁴⁷⁵ Pro coronide addo quaedam axiomata et brevissima documenta, quae confessarius, maxime quando novitius adhuc est, prae oculis habeat ad acquirendam necessariam prudentiam et dexteritatem. Dedi ea ex Gobat tr. 7 n. 321 sqq.

1. Confessionibus auditis, confessarius apud se consideret, num qua in re erraverit, ut postea a simili errore caveat.

2. Attendat auream regulam a viris doctis et piis commendatam: quum ad sacramentum poenitentiae accedere sit unum ex difficilioribus officiis, quae in lege gratiae praecipiantur, confessarius studeat, quoad fieri possit, minus difficilia redere, quae ad hujus sacramenti usum et susceptionem spectant.

3. In absolvendis retinendisve peccatis, in poenitentia majore vel minore imponenda salus poenitentis ejusque major utilitas spiritualis prima regula esto.

4. Caveat confessarius, aliquid esse peccatum mortale dicere, quod certus non est esse mortale.

5. In dubiis circa restitutionem similiaque onera imponenda benigniorem confessarius sequatur theologorum sententiam, si modo sit vere probabilis.

6. Praesumere debet confessarius posterior, priorem munere suo bene functum esse. Quare quoad praeteritas confessiones praesume, confessarium alterum satisfacisse quoad interrogationes, monita restituendi etc., nisi certo deprehendas, eum errasse.

7. Non contrahitur, neque accusanda est malitia circumstantiae speciem mutantis, nisi poenitens, quando peccavit, sciebat aut saltem dubitabat confuse de contrahendo propter illam circumstantiam speciali peccato. — Quod usui esse debet praecipue tum, quando circumstantiae malitia solis doctis viris nota est.

8. Confessarius non debet esse nimis scrupulosus in interrogandis iis, quae poenitentem commisisse *possibile est*, sed tantum ea interrogare debet, quae commissa esse *probabiliter* credit: neque credere vel suspicari debet sine fundamento.

9. Confessarii est, nosse circa unam eandemque rem sententias plures, si quae sunt, practice probabiles: quo possit pro diversa poenitentium conditione atque utilitate modo una, modo altera uti, eamque, si minus praescribere, saltem suadere.

Caput IV.

Diversarum confessarii obligationum et munerum ad diversa poenitentium genera applicatio.

Erudite hac de re tractarunt praeter alios: S. Alphonsus *praxis confessarii*, Mart. Fornarius *institutio confessariorum*, Reuter *neoconfessar.*, Lacroix *theol. mor.* l. 6 p. 2 n. 1797—1932, Tob. Lohner *instructio de conversatione apostolica*, et *instructio pastorum*, Scaramelli *directorium asceticum*, et *directorium mysticum*, Scavini *theol. mor.* ed. recent. in vol. IV. *appendices*, Benger *theol. pastor.* (Pastoraltheologie), Gaume *Manuel des confesseurs*, Tapphorn *administratio sacramenti poenitent.* (Verwaltung des Buss sacramentes), Probst *theoria curae animarum* (Theorie der Seelsorge): quamquam non omnia, quae in singulis scriptoribus reperiuntur, velim commendata habere.

Modus agendi cum diversis poenitentibus eosque in via salutis et⁴⁷⁶ perfectionis dirigendi ex multiplici capite diversus esse debet, videlicet 1) diversus pro diverso ingenio et indole, ita ut, qui indole cholericus, sanguinea, phlegmatica, melancholica utuntur, non eadem ratione tractandi sint in remediis, quae praescribantur vel consulantur ad vitia debellanda atque exstirpanda, aut in aliis monitis et exhortationibus, quibus in via perfectionis dirigantur: alii enim erigendi, alii reprimendi sunt; 2) diversus pro diversa habituali conscientia: circa quae confer, quae dicta sunt de conscientia laxa atque scrupulosa diversisque ejus speciebus; 3) diversus pro diverso poenitentium statu atque vitae conditione: quae hic potissimum attendenda sint, exposita habes in doctrina de diversis statibus et in quarto decalogi praecepto; 4) diversus pro diversis obligationibus, quae extrinsecus poenitentibus oriri possunt: in condonandis injuriis inimicitiisque deponendis, in restitutione sive bonorum fortunae sive famae facienda. — Sed haec suis locis notata sunt, quando illas obligationes explicavimus; quare ea nunc praetermittimus.

Hic 5) ad eam solam diversitatem poenitentium attendimus, quae magis intrinsecus cum sacramento poenitentiae ejusque partibus cohaereat, atque ministro sacramenti graviores difficultates excitare possit, idque

- a) quidem propter difficultatem deprehendendi *necessariam in poenitente instructionem*, ut in pueris, rudibus etc.
- b) propter difficultatem *dijudicandi necessariam poenitentis dispositionem*, ut in occasionariis et recidivis,
- c) propter difficultatem *conservandi atque augendi poenitentis dispositionem*, ut in tentatis et afflictis, vel piis,
- d) propter difficultatem *extremi periculi praecavendi*, ut in moribundis.

Quare haec distinctis paragraphis et articulis tractabimus.